

Vesihuollon maksut ja vesihuoltolaitoksen talouden hallinta

Vesiosuuskunnat, kuntien
vesihuoltolaitokset ja kunnat -opas

Esityksen sisältö

- Vesihuollon maksut
- Kustannusten kohdentaminen eri maksuille
- Taksan laatiminen
- Taloussuunnittelu

Vesihuoltolaitoksen maksut ja taksa

Vesihuollon maksut vesihuoltolaissa

- Vesihuollon maksujen yleisistä periaatteista säädetään vesihuoltolain (119/2001) 18 §:ssä

Vesihuoltolaki, 18 §, 1 ja 2 momentti

Vesihuollon maksujen tulee olla sellaiset, että pitkällä aikavälillä voidaan kattaa vesihuoltolaitoksen investoinnit ja kustannukset. Maksuihin saa sisältyä enintään kohtuullinen tuotto pääomalle.

Maksujen tulee olla kohtuulliset ja tasapuoliset. Maksun suuruudessa voidaan ottaa huomioon tarve säädellä veden kulutusta, veden erityinen käyttötarkoitus taikka jäteveden poikkeuksellinen laatu tai määrä. Maksujen tulee tarpeen mukaan olla sellaiset, että ne edistävät veden säästäväistä käyttöä ja jäteveden määrän vähentämistä sekä ehkäisevät haitallisten aineiden johtamista viemäriin.

Kustannusten kattavuus, kohtuullisuus ja tasapuolisuus

- Maksuilla tulee kattaa juoksevat käyttömenot, poistot sekä uus- ja korjausinvestoinnit
 - » Erityisesti poistojen kattamiseen kiinnitettävä huomiota → ongelmia varsinkin pienillä vesihuoltolaitoksilla → varautuminen ja kassan kerryttäminen tapahtuu suurissa määrin poistojen kautta
- Kustannusvastaavuuden kautta voidaan varmistaa laadukkaat ja **turvalliset** vesihuoltopalvelut

Kustannusten kattavuus, kohtuullisuus ja tasapuolisuus

- Kustannusvastaavuuden periaatetta ei ole aina sisäistetty vesihuollon maksuja koskevassa päätöksenteossa (Kuntaliitto 2007)
- Vesihuoltolaitoksen maksuja ei voi koostaa naapurilaitoksen maksujen perusteella
 - » Kustannuksiin vaikuttavaa se, miten eri toiminnot toteutetaan: vedenhankinta, jäteveden puhdistaminen, verkostojen saneeraaminen
 - » Naapurilaitoksen maksut eivät saa olla esteenä maksujen tarkistuksille → kohtuullisuus ja tasapuolisuus ei tarkoita tätä!
- Maksujen tarkistuksia pitäisi tehdä useilla laitoksilla nykyistä useammin → maksukehityksen arviointi vesihuollon kehittämissuunnitelmassa

Maksujen muodostama kokonaisuus

- Vesihuoltolain 19 §:ssä säädetään vesihuollosta perittävien maksujen muodostumisesta ja maksutyypeistä

Vesihuoltolaki, 19 §

Vesihuoltolaitoksen tulee periä vesihuollosta käyttömaksua. Käyttömaksu peritään kiinteistön käyttämän veden ja poisjohdettavan jäteveden määrän ja laadun perusteella.

Lisäksi laitos voi periä liittymismaksua ja perusmaksua sekä muita maksuja laitoksen toimittamista palveluista. Nämä maksut voivat olla eri alueilla erisuuruisia, jos se on tarpeen kustannusten oikean kohdentamisen tai aiheuttamisperiaatteen toteuttamisen vuoksi taikka muusta vastaavasta syystä. Liittymismaksun suuruudessa voidaan ottaa huomioon myös kiinteistön käyttötarkoitus.

Maksujen muodostama kokonaisuus

- Käyttömaksun on oltava yhtä suuri koko vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella
 - » Koskee kuluttaja-asiakkaita, ei esimerkiksi muita vesihuoltolaitoksia tai teollisuusasiakkaita, joiden kanssa tehdään asiasta erillinen sopimus
- Pykälä mahdollistaa myös perus- ja liittymismaksun sekä muiden palveluperusteisten maksujen perimisen vesihuoltolaitoksen tarjoamista palveluista
 - » Tavallisia esimerkiksi perus- ja liittymismaksut ja taksassa määriteltävät palvelumaksut
 - » Kyseisten maksujen tulisi olla erisuuruisia eri alueilla
→ aiheuttamisperiaate

Kustannusten kohdentaminen eri maksuille

- Vesihuollon kustannukset kohdennetaan eri maksuille niiden aiheutumisen perusteella
 - » Käyttömaksu: talousveden tuotanto- ja siirtoprosessin kustannukset, jätevedenpuhdistuksen ja sen siirtämisen kustannukset, osa ylläpito- ja saneerauskustannuksista → **käyttömenot, jotka riippuvat kulutetusta vesimäärästä**
 - » Perusmaksu: verkostojen ylläpito- ja hallinnointikustannukset, muut kiinteät kustannukset → **käyttömenot, jotka eivät riipu kulutetusta vesimäärästä**
 - » Liittymismaksu: verkostojen rakentamiseen ja laajentamiseen liittyvät kustannukset → verkostojen laajentamista ei tule rahoittaa käyttömaksuilla

Kustannusten kohdentaminen eri maksuille

- Vesihuolto on pääomavaltainen toimiala → kiinteiden kustannusten osuus on merkittävä
 - » Perus- ja liittymismaksut tulee asettaa riittävälle tasolle menorakenteeseen nähden
 - » Mitä suurempi verkosto-osuus yhtä liittyjää kohden on, sitä suurempi pitäisi olla perusmaksun osuus perus- ja käyttömaksun muodostamasta kokonaisuudesta
- Maksujen kohdentaminen lisää vesihuollon kustannusten läpinäkyvyyttä

Kustannusten kohdentaminen aiheuttamisperiaatetta noudattaen

- Kustannukset on kohdennettava aiheuttamisperiaatteen mukaisesti myös kunkin maksun "sisällä" → erisuuruiset perus- ja liittymismaksut
- Esimerkkejä perusmaksusta
 - » Verkoston ylläpitokustannukset (kiinteistöä kohden) ovat tietyllä alueella korkeammat syrjäisen sijainnin, haastavien maasto-olosuhteiden, pitkien linjojen tai pumppaamoiden suuren määrän vuoksi → kustannusten perusteella määritetään alueelle korkeampi perusmaksu
 - » Vesihuoltolaitosten yhdistyessä toisen vesihuoltolaitoksen verkostoalueen korjausvelka on merkittävästi suurempi → vaadittavien investointien ja toimenpiteiden perusteella määritetään korkeampi perusmaksu

Kustannusten kohdentaminen aiheuttamisperiaatetta noudattaen

- Esimerkkejä liittymismaksusta
 - » Rakentamiskustannukset (kiinteistöä kohden) ovat korkeammat sijainnin, maasto-olosuhteiden tai muun syyn vuoksi → liittymismaksu määritetään rakentamiskustannusten perusteella
- Erisuuruisia perus- ja liittymismaksuja on alettu ottaa käyttöön vasta hiljakkoin
 - » Joillakin paikoin käytössä erisuuruiset maksut asemakaava-alueella ja sen ulkopuolella
 - » **Kuntaliitto suosittelee erisuuruisten perus- ja liittymismaksujen käyttöönottamista!**

Taksan muodostaminen

- Taksan suositellaan laadittavan Kuntaliiton ja Vesilaitosyhdistyksen laatiman taksamallin mukaisesti
- Taksa vahvistetaan **toiminta-alueelle**
- Malli on saatavana: vvy.fi → Ohjeet, selvitykset ja mallit → Vesihuoltolaitoksen taksamalli
- Mallissa taksa koostuu käyttö-, perus- ja liittymismaksuista
- Lisäksi taksaan voi sisällyttää muita maksuja, esimerkiksi tonttijohdon ja kiinteistöpumppaamon rakentamiseen liittyviä maksuja sekä palvelumaksuja

Taksan muodostaminen

- Malliin on luotu laskukaavat perus- ja liittymismaksun määrittämiseksi → aiheuttamisperiaate toteutuu näitä soveltamalla
- Taksamallissa maksuihin vaikuttavat seuraavat tekijät
 - » Liittymismaksu: rakentamiskustannuksiin perustuva yksikköhinta, kiinteistön käyttötarkoitus, kerrosala, palveluiden käyttö sekä sijainti
 - » Perusmaksu: yksikköhinta, kiinteistön käyttötarkoitus, palveluiden käyttö sekä sijainti TAI vesimittarin kokoon (ja sijaintiin)

Taksan muodostaminen

- Kuntaliiton ja VVY:n taksamallin mukaan laaditussa taksassa voidaan käyttää alueellisia erisuuruisia maksuja
 - » Alueellinen kerroin maksuille TAI
 - » Erisuuruinen yksikköhinta eri alueilla
- Erisuuruiset maksut, kertoimet tai yksikköhinnat tulee määrittää yhdellä kertaa koko toiminta-alueelle → läpinäkyvyys
 - » Kustannuslaskenta: rakentamis- sekä ylläpito- ja hallinnointikustannukset → verrataan valittuun standardialueeseen
 - » Esimerkiksi vyöhykemalli → toiminta-alue jaetaan toisiaan vastaaviin vyöhykkeisiin

Taloussuunnittelu

Taloussuunnitelman laatiminen

- Taloussuunnitelmat laaditaan lyhyelle ja pitkälle aikavälille
 - » Kustannusten kohdentaminen
 - » Investoinnit, saneeraukset → hankintamenojen jaksottaminen
 - » Maksujen taso
- Laajennushankkeissa ja uusissa hankkeissa taloussuunnittelu on aloitettava ennen varsinaiseen hankkeeseen ryhtymistä → kustannustaso ja hankkeen toteuttamiskelpoisuus

Taloussuunnitelman laatiminen

- Varautuminen tulevaisuuden investointeihin → kustannukset arvioitava pitkälle tulevaisuuteen ja asetettava maksut riittävälle tasolle
- Kustannuslaskelmat: tietoa kustannuksista ja niiden syntypaikoista → reagoidaan tasojen muutokseen
- Lyhyen aikavälin taloussuunnitelma laaditaan vuosittain
- Pitkän aikavälin taloussuunnitelmaa seurataan vuosittain

Lisätietoja:

Projekti-insinööri Henna Luukkonen

Suomen Kuntaliitto

henna.luukkonen@kuntaliitto.fi

0503428075